

Asia: VN/25238/2024

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämisen ja energiatehokkuuden edistämiseen sekä ilmastoneutraaliin talouteen siirtymisen edistämiseen myönnettävästä avustuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Yrittäjät suhtautuu esitykseen kriittisesti. Investointiavustus suurille teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämistä ja energiatehokkuustoimenpiteitä edistäville sekä nettonollataloutta edistäville strategisille investoinneille tarkoittaa sitä, että Suomi hyppää mukaan suurten EU-maiden aloittamaan valtiontukikilpailuun, jota se on muissa yhteyksissä perustellusti kritisoinut.

Tiukka aikataulu, tuen rajaaminen tietyinkokoisiin hankkeisiin ja korkea tukitaso muodostavat enemmän riskejä kuin mahdollisuuksia. Täysin uusia investointihankkeita ei käytettävissä olevan aikataulun puitteissa kyetä tekemään, vaan tuella käynnistetään pitkälle suunniteltuja hankkeita, jotka olisivat todennäköisesti käynnistyneet joka tapauksessa jollain aikavälillä tai sen avulla käynnistetään hankkeita, jotka eivät ilman tukea olisi liiketaloudellisesti kannattavia.

Investointiavustus on julkisen talouden näkökulmasta kallis. Samaan aikaan kun Suomen julkisen talouden tila pysyy haastavana, on jokainen tukieuro lisätty veroeuro muille toimijoille ja riski siitä, että verotusta joudutaan kiristämään, kasvaa.

Investointiavustuksen kohdistaminen vain mittaluokaltaan suuriin investointeihin vääristää kilpailua erikokoisten vihreän teknologian kehittäjien välillä. Pk-yritykset, joilla on merkittävä rooli niin kehittäjinä kuin vihreän siirtymän mahdollistajina, uhkaavat jäädä tuen ulkopuolelle ilman mitään objektiivista perustetta.

Kyseessä olevan valtiontuen vääristävyyttä lisää se, että investointiavustus ja valmisteilla oleva verohyvitykseen perustuva tukiohjelma investointien tukemiseksi kohdistuisivat pitkälti samankaltaisiin ja jopa samoihin investointihankkeisiin. Se voi kasvattaa yksittäisten hankkeiden saamaa tukea tarpeettoman suureksi ja heikentää molempien tukien vaikuttavuutta.

Tuen vaikuttavuuden lisääminen

Hyötyjen kasvattamiseksi ja riskien pienentämiseksi tuen kriteerejä ja määrittelyjä tulee täsmentää siten, että tuki rajautuu vain sellaisiin vihreän talouden hankkeisiin, joista saadaan paras pidemmän aikavälin yhteiskunnallinen hyöty. Investointiavustus tulee suunnata ja rajata ensisijaisesti uudentyypisiin uutta teknologiaa, osaamista ja kilpailukykyä synnyttäviin investointeihin.

Tällaiset hankkeet ovat kokoluokaltaan yleensä enemmän miljoonia euroja kuin kymmeniä miljoonia euroja, joten investoinnin minimikokorajaa tulisi laskea selvästi alemmaksi. Merkittäviä teollisuuden tuotantoprosesseja vähähiilistäviä ja energiatehokkuustoimenpiteitä edistäviä sekä nettonollataloutta edistäviä strategisia investointeja tekevät kaikenkokoiset vihreän teknologian kehittäjät, eikä kilpailuneutraliteetin kannalta ole perusteltua tukea vain tietyn suuruusluokan ylittäviä hankkeita.

Keskitettäessä tuki uutta teknologiaa, osaamista ja kilpailukykyä synnyttäviin investointeihin tuen valtiontaloudelliset kustannukset rajoittuvat, vaikka hankkeita olisi enemmän, koska yksittäisten hankkeiden koko on pienempi kuin perinteiseen vanhaan teknologiaan nojaavissa investoinneissa.

Onnistuneissa investoinneissa syntyvä osaamisen kasvu luo pidemmän aikavälin kilpailukykyä sekä koko kansantalouteen että investoinnin tehneelle yritykselle. Tämän seurauksena valtiontuen vaikuttavuus kasvaa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Investointiympäristöä voidaan kehittää vähemmän haitallisilla tuilla

Investointiympäristöä voidaan kehittää ja investointeja saada liikkeelle myös tuilla, jotka ovat niin julkisen talouden kuin Suomen pidemmän aikavälin kilpailukykyyn kannalta vähemmän haitallisia kuin ehdotettava investointiavustus.

Suuntaamalla elinkeinopoliittinen varaus toisin, julkisella pääomasijoittajalla olisi hyvät mahdollisuudet edistää kannattavia investointeja tehokkaasti. Julkinen pääomasijoittaja voisi edistää investointeja siten, että investointeihin lisättäisiin epäsymmetrisen tuotonjako ja/tai riskinjako. Tällä tavoin julkinen pääomasijoittaja voisi vivuttaa yksityistä pääomaa investointeihin jopa kymmenkertaisesti.

Mallin etuna olisi myös se, että epäsymmetrisestä tuotonjaosta ja/tai riskinjaosta huolimatta markkinat arvioisivat investointien kannattavuutta sen sijaan, että investointiavustus olisi "automaattinen" kaikille poliittisesti päätetyt tekniset kriteerit täyttävillä hankkeilla.

Malinen Petri
Suomen Yrittäjät ry